

Fellesskap og samarbeid

Taler

Kjell Magne Bondevik

Dato

17 mai 2004

Sted

Skansen, Stockholm

1 Kjære nordmenn.

Kjære venner av Norge.

5 I Stockholm er det stolte tradisjoner for feiringen av 17. mai. 17. maitog - barnetog - folketog. Foran: norsk og svensk flagg, så flaggborg, musikkorps - glade nordmenn, og jeg vil formode: mange undrende svensker.

10 17. maitoget gjennom Stockholms gater til Skansen er en stor fest - hvor vi bærer med oss historien, samtidig som vi feirer fremtiden! 17. mai er barnas dag. Alt dette representerer feiringen på Skansen.

15 Feiringen i Stockholm er 9 år eldre enn nasjonen selv, første gang var i 1896. Det sier litt om vårt eget sterke forhold til Grunnloven og 17. mai. Og det sier mye om svensk gjestfrihet og storsinn at nordmennene på denne måten i Stockholm - Kongens egen by - kunne feire sin grunnlov mens unionsstriden raste. Slik raushet viser et sant broderfolk.

20 Ja, mens 17. mai-feiringen i Norge var suspendert under okkupasjonsårene, kunne nordmenn i denne byen hvert år gå til Skansen under norske flagg. Sverige var en frihavn for nordmenn på flukt.

Hva feirer vi med så stor entusiasme 17. mai?

25 Vi feirer Grunnloven og dens prinsipper. Vi feirer hva den har betydd for våre politiske ideer og visjoner, om utviklingen i Norge og om vår plassering og rolle blant verdens folk og nasjoner. Den gjenspeiler den dag i dag verdier og prinsipper som utgjør selve kjernen i det moderne vestlige demokratiet:

Ideen om folkets suverenitet.

Ideen om maktens fordeling.

35 Ideen om borgernes rettigheter.

Det var en radikal grunnlov for sin tid. Mye var moderne og fremsynt - dristig og originalt. Grunnloven er fremfor alt norsk fordi den ga nasjonen og folket en identitet og røtter til en felles fortid.

40

Grunnloven og den norske grunnlovsfeiringen er samtidig åpen, utadrettet og inkluderende. Ikke minst feirer vi med 17. mai verdier og idéer som er felles for både Norge og Sverige:

- 45
- Sverige og Norge står sammen i kampen for freden.
 - Sverige og Norge står sammen i kampen for menneskerettighetene.
 - Sverige og Norge står sammen i kampen mot fattigdom og for internasjonal solidaritet.

50 Dette har blant annet manifestert seg gjennom vårt felles engasjement i de Forente Nasjoner. Trygve Lie spilte som FNs første generalsekretær en viktig rolle som pioner i etableringen av FN som politisk forum. Dag Hammarskjöld brakte 10 år senere denne fakkelen videre og ga organisasjonen et relevant politisk innhold.

55

Begges innsats kan stå som symbol for våre to nasjoners internasjonale engasjement også i årene som fulgte. Dette engasjementet er i dag viktigere enn noensinne.

60 Erfaringene etter terrorangrepene i New York 11. september 2001 og Madrid 11. mars 2004 minner oss i så måte om menneskers sårbarhet og om terrorens ukjente ansikt. I dag går våre tanker til ofrene for terror og deres etterlatte. Vi deler deres sorg.

65 Samtidig står vi fast ved at svaret på terror og undertrykkelse ikke må være bare militært, men først og fremst økonomisk og sosial utvikling, demokratibygging og vern om menneskerettigheter.

70 Utfordringene er store. Jernteppet er falt og antall kriger mellom nasjoner er redusert. Men det er konflikter i mange land på ulike kontinenter som gir grunn til bekymring, som i Irak, Afghanistan, Midtøsten, Sudan og i Burma. De mest sårbare og de som i første rekke betaler konfliktens pris er de sivile grupper, kvinner og barn.

75 Både Sverige og Norge har et bredt og omfattende engasjement for konfliktløsning. Dette har gitt seg uttrykk dels i norske, svenske og nordiske innsatser i fredsprosesser verden om. Dels i et løpende utviklingssamarbeid som ved siden av sitt mål om fattigdomsbekjempelse også minsker risikoen for terror
80 og konflikter.

Gjennom fordeling av ressurser og demokratisk mobilisering, har vi gjort våre egne land stabile og fredelige. Gjennom å dele vår egen rikdom med andre land, kan vi bidra med det samme også andre steder.

85 Å dele med andre går som en rød tråd gjennom både norsk og svensk politikk. Vi er ikke alene i verden. Vi har en plikt til å bry oss.

Vi bør også se litt inn i oss selv. Det finnes holdninger også hos oss overfor
90 annerledes utseende og annerledes tenkende mennesker som gir grunn til bekymring og ettertanke. Vi må tåle at mennesker og grupper har andre meninger, ter seg annerledes, har en annen tro enn oss. Det er deres frihet og vi må være villige til å forsvare deres rett til å ha den. Vi må sette et ufravikelig krav: Meningsforskjeller må møtes med meningsbrytning - aldri med makt.

95 Kjære venner,

Det er lett å føle seg hjemme på Skansen.

100 Dette flotte monument over folkelig kultur. En "nasjonalpark" midt i hovedstaden som en inngangsport til innsikt i den svenske folkekultur. Skansen har også et distinkt nordisk tilsnitt som en nordmann kjenner igjen. Vi har våre egne parker og anlegg for vår folkelige kultur, som Maihaugen på Lillehammer og Folkemuseet på Bygdøy. Og jeg gleder meg over det gode samarbeid mellom
105 disse to og Skansen. Det er også morsomt å vite at det eldste bygget på Skansen er et norsk stabbur, Vastveitloftet fra 1300-tallet, som ble flyttet hit i 1901.

110 Det er derfor ikke uten grunn at Skansen blir et viktig sentrum for neste års
markering av 1905.

I 2005 skal vi markere at det er 100 år siden unionsoppløsningen, og jeg velger
mine ord med omhu her. Vi skal markere oppløsningen og feire
115 selvstendigheten. Vi skal gå i fortiden, i historien, til unionstiden og hendingene
i 1905.

Fremfor alt skal vi se på hva som har skjedd etter 1905. Hundre år, ikke i strid og
konfrontasjon, men 100 års konstruktivt samarbeid. 100 års selvstendighet. 100
120 års dialog og samspill.

Det er satt i gang et historieprosjekt som vil gi oss et mer oppdatert bildet av
unionstiden. Norge gikk gjennom en formidabel økonomisk vekst og utvikling
mot slutten av det 19. århundret. Fremveksten av mange av våre viktigste
industrier skjedde i et nært samarbeid med svenske finans- og industriinteresser.
125 Norsk shipping vokste seg sterk blant annet gjennom frakt av svenske
industriprodukter.

Et eksempel finner vi på Industrimuseet i Notodden der det henger tre
portretter, ett av Sam Eyde, ett av Kristian Birkeland og ett av Marcus
130 Wallenberg.

To nordmenn og en svenske.

Norsk initiativ og kunnskap og svenske penger dannet basis for Norsk Hydro.
135 Et fascinerende aspekt ved dette var at forretningen, som inkluderte datidens
norske arvesølv - vannkraften - ble gjennomført i de årene som unionen brast.
Mens det ble raslet med sabler på begge sider av grensen, satte norske og svenske
forretningsfolk seg sammen og la grunnlaget for et norsk industrieventyr.

140 Det gikk også impulser andre veien. Sundsvall og området rundt har hatt en
formidabel trelastindustri. Ser man på oppkomsten av denne industrien, finner
man at den i tiårene etter 1850 blant annet ble bygget opp på basis av norsk
kapital og norsk kunnskap. Med erfaring fra tilsvarende industri i Drammen og
Fredrikstad, kom norske fagfolk til Sundsvall.

145 Unionsoppløsningen var samtidig ikke udramatisk. I 1905 var det mulighet for

150 krig mellom våre to land. Men vi hadde lært i 1814 at vi som gode naboer og
nære venner ikke skulle føre krig mot hverandre. De som forhandlet i 1905 fant
løsninger til det felles beste.

Norge og Sverige klarte å skilles i fred.

155 Det har med god grunn vakt internasjonal oppmerksomhet helt frem til i dag.
Det er en lærdom vi har kunnet bringe videre til andre.

Det er mer som forener oss enn det som skiller oss ad.

160 Riktignok har vi søkt ulike tilnærminger i det utenriks- og sikkerhetspolitiske
samarbeid. Men vi har begge bygget et velfundert demokrati og en velferdsstat
som setter frihet, likhet, brorskap og en rettferdig fordeling i sentrum.

Det er rikt på norske og svenske speilbilder. For å nevne noen:

165 I politikken: Trygve Lie og Dag Hammarskjöld. Raoul Wallenberg og Fridtjof
Nansen.

170 I idretten: Bjørn Dæhlie, Gunde Svan, Liv Grete Skjelbreid Poiree, Magdalena
Forsberg.

I kulturen hadde Sverige og Norge sine gullaldre samtidig, med August
Strindberg og Henrik Ibsen, Edvard Munch og Anders Zorn, Sigrid Undset og
Selma Lagerlöf.

175 Man finner også moderne paralleller, som Jon Fosse og Lars Norén. Og da
Norge for første gang i 1985 vant Melodi Grand Prix, eller Melodifestivalen
som den heter på svensk, var det til alt overmål i et svensk norsk tospann
bestående av Hanne Krogh og Elisabeth Andreasson.

180 Det svingte virkelig av norsk-svensk samarbeid!

185 Det bor over 25 000 svensker i Norge og over 30 000 nordmenn har valgt å slå
seg ned i Sverige. Som nordmann i Sverige føler man seg hjemme, selv om man
er hjemmefra. Gjestfriheten vi blir vist på 17. mai er ikke et endagstilfelle, den
møter oss hele året.

Kjære venner,

190 17. mai kommer når vinteren er slutt og sommeren begynner.

Den er også en kjærkommen fest til vårens pris, som vår forfatter Aksel Sandemose skrev i 1942 i landflyktighet i Stockholm:

195 "Dagen er for alle smeltet sammen med et helhetsinntrykk av norsk natur, skogene, fjellet, de dype fjordene, og våren i sin dype prakt, mens alle ennå husker den bitre vinteren som bandt elver og vann og sendte sine kalde tåker innover det værbitte landet. Det er blitt en løvfestens dag, en barnedag og blomstenes dag, - og for alle eldre en gjenopplevelse av ungdom, dårskap og
200 lykke."

I dag tenker vi på Norge, på Grunnlovens historiske betydning, dens levende aktualitet, på vårt fellesskap og samarbeid med Sverige og vårt internasjonale ansvar - og vi gjør det med våren som livgivende ramme.

205

Gratulerer med dagen!

Kilde

www.regjeringen.no

210

Emner

17. mai-tale, Samarbeid, Samhold, Sverige

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/fellesskap-og-samarbeid>

215

220